יגאל לביב מגלה:

האיש המעורב עם שימעון פרס בחקירת הצעת השוחד וצינור־הנפט, החל את הקאר"ירה שלו בעיסקה מפוקפקת בישראל ב־1953

רפפורט עם פרס

כ שהוסיע ברוך־ברוס רפפורט בטלוויזיה, כדי להסביר את חלקו בפרשת צינור־הנפט העיראקי וחקירת־השוחד, הסתבר כי איש־העסקים „הש־וייצ" יודע עברית רהוטה. היה לו הסיגנון האופייני לקציני־צה"ל. ולא במיקרה.

כבר פורסם בארץ כי ברוך רפפורט, יליד חיפה ויורד, איש־אמונו של שימ־עון פרס, היה קצין בצבא ועזב את השורות בנסיבות בלתי־ברורות. זמן קצר לאחר־מכן עזב את הארץ עם מישפחתו ועבר לשווייץ.

מה קרה בין רפפורט לצה"ל?

חקירה מיוחדת שערכתי חשפה אי־רוע מדהים משנת 1953, אירוע המראה כי השיטות של רפפורט, שפורסמו בש־בוע שעבר כאן, נולדו במדינת־ישראל. בין השאר: קשירת־קשרים עם אישי־ציבור כדי להשיג זיכיונות יוצאי־דופן והפיכתם לכסף, הכל בדרכים מפוק־פקות בעליל.

החקירה היתה קשה וסבוכה בגלל הזמן הרב שחלף. השמות שכיכבו בפרשת רפפורט 1953 אינם ידועים היום למרבית הציבור. לי עצמי היתה הנבירה בארכיונים כמו סיור בבית־קברות. אולם התוצאה היתה מאלפת.

מסתבר כי השיטות שבהן עשה רפפורט חיל בחו"ל עם ממשלות אינדונזיה, גאבון ו־אנטיגואה, הומצאו בישראל בשנת 1953.

אז עשה עיסקה עם פאול קולק, אחיו של טדי קולק, שהיה אז מנכ"ל מישרד־ראש־הממשלה, כפי שעשה ה־פעם עיסקה עם שימעון פרס, ראש ממשלת־ישראל.

המכנה המשותף: הן קולק והן פרס היו חברים במיפלגת רפ"י, מיפלגתם של דויד בן־גוריון, משה דיין, שימעון פרס וטדי קולק, וגם של שוויימר, גיבור עיסקות־הנשק האיראניות.

שלוש פרשיות־השחיתות הבינלאו־מיות שבהן מככבים ברוך רפפורט ופאול קולק (פרשת 1953), שימעון פרס ואל שוויימר (איראנגייט) ושימעון פרס וברוך רפפורט (פרשת־הצינור) גי־בוריהן היו מראשי רפ"י.

זיכיון מוזר

ב שנות ה־50 סבלה מדינת־יש־ראל ממחסור חמור במטבע זר. ותיקים יזכרו את שנות הצנע והקיצוב, שנים שבהן לא היססה הממשלה לת־פוס מטבע זר שהיה בחשבונות פרטיים בבנקים, כדי שיהיה למדינה במה לשלם את תשלומיה בחו"ל.

נוצרה בעייה עם חברות־תעופה זרות שפעלו בישראל, שרצו להוציא את ריווחיהן החוצה. אחת החברות הפ־עילות היתה אייר־פרנס.

ב־29 בספטמבר 1950 נחתם הסכם בין ממשלת־ישראל לחברת אייר־פרנס. שלפיו תמכור החברה כרטיסים בלירות ישראליות, ובהן תשתמש ל־כיסוי הוצאותיה בישראל. החברה תה־יה רשאית להמיר רבע מהכנסותיה ב־ישראל למטבע זר, ולהוציאו לחו"ל.

ההסדר פעל זמן קצר בלבד, מכיוון שממשלת־ישראל הקפיאה לאחר־מכן את כל עיסקות המט"ח, ולאייר פרנס לא היתה כל אפשרות להוציא לחו"ל אף את מה שהותר לה בהסדר. בידי החברה הצטברו עודפי־כספים גדולים בלירות.

ידיעות בעיתונות דאז הראו כי ב־21 בינואר 1953 הלוותה אייר פרנס לקרן הקיימת לישראל 700 אלף לירות (הלירה היתה אז שווה דולר). ידיעה אחרת מסרה כי אייר פרנס שוקלת רכי־שת מיפעלים בישראל בעודפי־הכס־פים שהצטברו בידיה.

ב־1953 נבנסו לתמונה רב־סרן ברוך רפפורט ופאול קולק, אחיו של טדי קולק, אז מנכ"ל מישרד־ראש־הממשלה. הסת־בר שבידי הצמד הזה — רב־סרן בשרות סעיל ואחיו של אישׁ־אמונו של בן־גוריון — היה זיכיון מיוחד מאוד.

מישרד־האוצר מסר לזוג זה אופציה לעסוק בחיסול החובות של המדינה לחברות־התעופה הזרות — כלומר, לייצא סחורות מישראל, ואת תמורתן במטבע זר להעביר לחברות־התעופה, תמורת הלירות הישראליות שהצטברו בידי חברות־התעופה.

עיסקה סיבובית סבירה בש־לעצמה — אך מדוע נמסר הזיכיון בידי שני צעירים, שלא היו אנשי־עסקים ושלא היה להם הון משלהם?

זוהי השאלה הגדולה הרא־שונה המרחפת על הפרשה בולה — ואין היא שונה בל־כך מן השאלה הגדולה המרחפת על פרשת צינור־הנפט והקשר בין ברוך רפפורט ושימעון פרס.

השניים הגיעו לידי הסכם עם יוסף וונטלאנר, יועץ לחברה צרפתית בשם ל־אקונומי אינדוסטריאל אה קומרסיאל („הכלכלה התעשייתית והמיסחרית"). וונטלאנר הסכים לממן עבור השניים את ההוצאות הקשורות במימוש ההיתר המיוחד שהשיגו ממישרד־האוצר.

העיסקה: בהתאם לאופציה שבידי השניים הם ייצאו סחורות ישראליות למושבות הצרפתיות (דאז) באפריקה. האוצר ישלם למיפעלים המייצאים ב־לירות ישראליות. ואילו תמורת הייי־צוא במטבע־חוץ תימסר לאייר־פרנס על חשבון החלק שמותר היה לה להו־ציא מישראל במט"ח, ואשר נבצר ממנה להוציאו מחמת המחסור במט"ח בישראל.

וונטלאנר עצמו סיפר על עיסקה זו בשיחה עם עיתונאים בנמל־התעופה לוד ב־17 בפברואר 1954. לדבריו היה שווי הסחורות המייוצאות מעל 600 אלף דולר. הסחורות שייוצאו לצרפת ומושבותיה היו מלט, נעליים, טקסטיל ומוצרי־בצלאל.

כיצד הגיעו וונטלאנר וחברת אייר־פרנס לרפפורט וקולק — לא ברור. דבר אחד ברור: להיותו של פאול קולק אחיו של מנכ"ל מישרד־ראש־הממ־שלה היתה השפעה על האוצר, שהוציא את האישור הנדרש. שר־האוצר דאז, אגב, היה לוי אשכול. ראש־הממשלה היה משה שרת. בן־גוריון התפטר (זמ־נית) והלך לשדה־בוקר. מנכ"ל מיש־רד־האוצר, שהוציא את האישור, היה פינחס ספיר.

בקשה לצו־מעצר

ר פפורט וקולק נטלו את האישור וטסו לפאריס, לסיכום העיסקות עם וונטלאנר ואייר פרנס. נראה כי פרצו חילוקי־דיעות בין הצדדים. העי־תונות ששרדה מאז מדווחת כי המיס־מך שנתן האוצר לא היה די טוב עבור וונטלאנר.

גם אז נדרש רפפורט להשיג התחייבות בכתב מממשלת־ישראל, כמו בפרשת הצינור העיראקי.

אולם ייתכן כי היו גם חילוקי־די־עות כספיים.

מה שברור הוא שוונטלאנר החליט כי בעצם אינו זקוק למתווכים רפפורט וקולק, והוא יכול להתקשר ישירות עם המיפעלים לביצוע עיסקות הייצוא.

טרה סירבה לעשות זאת, והשניים פנו ב־1 בינואר 1954 לבית־משפט הש־לום בתל־אביב, בבקשה לצו־מעצר נגד וונטלאנר, וגם לצו־עיכוב־יציאה מן הארץ. לבקשה צורף תצהיר, שבו הצ־הירו רפפורט וקולק כי למרות צו־המניעה תתם וונטלאנר הסכם עם חברת אייר פרנס ב־16 בדצמבר 1953, וכן החלו בשיחות עם מישרד־התח־בורה על עיסקות־ייצוא.

הדיון בבית־המישפט היה לפני שו־פט השלום ברוך גילעדי, שדחה את הבקשה, מכיוון שרפפורט לא היה נוכח בדיון, ולא ניתן היה לחקרו על תצ־הירו.

מייד אחרי החלטת השופט עירער עורך־הדין צוק על ההחלטה, והדיון בעירעור נערך ב־5 בינואר 1954 לפני שופט בית־המישפט המחוזי, הד"ר יוסף לם. השופט הסכים להוציא צו שיאסור על וונטלאנר, והחברה שהוא מייצג, לעשות כל פעולה היכולה „להמעיט, למנוע, לקלקל ולהזיק בצורה כל שהיא לזכות־האופציה שניתנה בשעתו על־ידי מישרד־האוצר לשני המבק־שים, ושלפיה יוכלו השניים לטפל בחיסול חובותיה של מדינת־ישראל לחברות־התעופה הזרות בארץ על־ידי ייצוא סחורות לחוץ־לארץ."

יחד עם זאת הורה השופט לרשם בית־המישפט להעביר את הפרשה לידיעת מבקר־המדינה. משמע: היה ברור לו שמשהו בעניין זה אינו כשר.

כאן החלה התגיגה בעיתונות דאז.

ראשית, מה פתאום נותן האוצר אופציה לאנשים פרטיים לעיסקות כא־לה?

שנית, מדוע דווקא לאחיו של מנ־כ"ל מישרד־ראש־הממשלה?

ושלישית, רב־סרן רפפורט היה עדיין בצבא־הקבע, קציין אספנאות ראשי בבסיס־המישׁ־טרה הצבאית ביסו. הכיצד עוסק קצין בצבא־הקבע בעיס־קות סרטיות כאלה, דבר ה־מנוגד לחלוטין לחוק־שרות־ה־מדינה, שאסר על עובד־מדינה לקחת חלק או טובת־הנאה ב־איזו פעולה או עיסקה או חוזה או עסק הנעשה עם המדינה? הדבר גם סתר פקודה מפורשת של המטכ"ל, שאסרה על חיי־לים להיות פעילים בעסקים פרטיים.

קציני מישטרה גבוהים

ל התקפה על הממשלה אז תר־מו הרבה מיסמכים שנחשפו בדיון אצל השופט לם.

התברר כי ב־3 באוגוסט 1953 התם מי שהיה אז המפקח־בפועל על המטבע הזר באוצר, יעקב ברין (כיום נשיא רשת שופרסל וחברות־השקעה של משקיעים קנדיים), על אופציה שנית־

יגאל לביב ■

(המשך בעמוד 29)

מדוע הודח רפפורט מצה"ל?